

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА**

Кафедра світового господарства і міжнародних економічних відносин

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

Майя НІКОЛАЄВА

«05» серпня 2025р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІКА

Рівень вищої освіти:

перший (бакалаврський) рівень

Галузь знань:

С - Соціальні науки, журналістика,
інформація та міжнародні відносини

Спеціальність:

С2 - Політологія

Освітньо-професійна програма:

Політологія

Робоча програма навчальної дисципліни «**Економіка**» . Одеса: ОНУ. 2025. 21 с.

Розробник: **О.В. Кириченко**, доктор філософії, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Протокол № 1 від «29» _____ серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Сергій ЯКУБОВСЬКИЙ
(прізвище та ініціали)

Погоджено із гарантом ОПП Політологія

(підпис)

Ірина МИЛОСЕРДНА
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) ФМВПС

Протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

Голова НМК

(підпис)

Олег ХОРОШИЛОВ
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ____ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ____ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 залікових модулів - 2 змістових модулів – 2 ІНДЗ* – _____ (вид завдання)	Галузь знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» Спеціальність С 2 «Політологія» Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Обов’язковий ОК 3	
		Рік підготовки:	
		1-й	3-й
		Семестр	
		1-й	5-й
		Лекції	
		16 год.	6 год.
		практичні	
		14 год.	4 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
		у т.ч. ІНДЗ*: - год.	
		Форма підсумкового контролю: залік	

* – за наявності

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни полягає у формуванні в здобувачів системних економічних знань, розвитку сучасного економічного мислення та економічної культури. Важливим завданням є опанування студентами понятійно-концептуального апарату, засвоєння базових методів аналізу економічних процесів, а також набуття навичок прийняття обґрунтованих рішень щодо економічних проблем, що виникатимуть у їхній майбутній професійній діяльності.

Завданнями дисципліни є: засвоєння здобувачами економічної теорії як науки, її предмета, методів і функцій; опануванні понятійно-концептуального апарату; розкритті сутності макроекономічних категорій та їх проявів у сучасній економіці; вивченні структури й механізмів економічного регулювання; а також у формуванні уявлення про сучасний стан та особливості розвитку світової економіки.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

Інтегральні компетентності (ІК)

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК09. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефаківців.

Очікувані програмні результати навчання (РН):

РН03. Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.

РН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах її функціонування.

РН15. Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

РН16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобом масової інформації, експертам з інших галузей знань.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Економіка» здобувач повинен:

Знати: основні закономірності розвитку економічних систем, економічні закони та принципи їх функціонування; шляхи раціонального господарювання в умовах обмежених економічних і природних ресурсів; особливості сучасного стану національної та світової економіки.

Вміти: застосовувати та інтерпретувати ключові положення економічної науки у професійній діяльності.

Володіти: навичками впевненого використання понятійно-категоріального апарату, методикою формулювання й аргументації основних положень економічного дискурсу.

Практична складова: передбачає підготовку презентації результатів наукового дослідження та публічний виступ згідно з вимогами до робіт цього формату на обрану тему, що перебуває у центрі уваги сучасних економічних досліджень.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I. Основи мікроекономіки

Тема 1. Економічна теорія як наука: сутність, предмет та методи економічної науки.

Поняття економічної теорії. Предмет економічної теорії. Рівні вивчення та складові сучасної економічної теорії. Загальнонаукові та специфічні методи пізнання економічних процесів, їх класифікація. Сутність і функції економічної науки, потреби суспільства та їх структура, методи економічних досліджень. Основні питання, принципи й проблеми економічної теорії, поняття та класифікація економічних ресурсів, ефективність їх використання, а також проблема обмеженості ресурсів і необмеженості потреб. Зміст понять «закон» і «економічний закон», особливості природних та економічних законів, їх класифікація та дія на різних рівнях господарювання. Розглядаються поняття «система» і «економічна система», їх основні елементи, типи та моделі. Характеристики традиційної, ринкової, командної та змішаної економіки (консервативної, ліберальної, соціал-реформістської), а також стадії розвитку економічних систем.

Тема 2. Товарно-грошові відносини та їх еволюція в економічному розвитку суспільства.

Формування натурального та товарного господарства, їх особливості, риси та етапи становлення. Автаркія як форма замкненого господарства. Три етапи суспільного поділу праці та їх значення у виникненні товарного виробництва. Розвиток товарно-обмінних відносин, сутність і властивості товару, поняття «блага». Теорії вартості та альтернативні підходи до визначення корисності товарів. Походження та еволюція грошей, їх сутність як загального еквівалента. Золото як історична форма грошей. Основні властивості та функції грошей. Грошовий обіг і його закономірності. Грошова система, її структура та типи. Етапи розвитку грошового обігу, співвідношення номінальної та реальної вартості грошей.

Тема 3. Основи функціонування ринкової економіки. Власність. Ринковий механізм і його елементи. Попит, пропозиція, ціна і конкуренція.

Економічна та юридична сутність власності, її роль у суспільних відносинах, структура та основні форми. Методи зміни форм власності. Ринок, його сутність, умови виникнення, види, функції та інфраструктура, а також переваги і недоліки ринкової системи. Основи попиту та пропозиції: їх види, закони, нецінові фактори, еластичність попиту та пропозиції, цінова еластичність і її вплив на загальний виторг. Ринкова рівновага, оподаткування та державне регулювання цін.

Тема 4. Теорія фірми. Витрати виробництва.

Поведінка фірми у короткостроковому та довгостроковому періодах. Поняття витрат і їх класифікація. Постійні та змінні витрати, витрати на виробництво одиниці продукції: середні загальні, середні постійні та середні змінні витрати. Граничні витрати та визначення максимального обсягу виробництва. Методи оцінки витрат: бухгалтерські та альтернативні. Зовнішні (явні) та внутрішні (неявні) витрати. Сутність і види прибутку: валовий, граничний, нормальний, монопольний, засновницький. Основні функції прибутку та фактори, що впливають на його формування. Показники рентабельності виробництва.

Змістовий модуль II. Основи макроекономіки

Тема 5. Монополія, конкуренція та ціноутворення на різних типах ринків

Поняття монополії та її цілі. Моделі організації ринку. Види монополій: натуральна, штучна, монополістичні союзи, монопсонія, квазімонополія, олігополія, олігопсонія, дуополія. Сучасні моделі ринку. Позитивні та негативні сторони монополії. Регулювання монополій та антимонопольне законодавство. Поняття конкуренції та її види. Поняття ціни та визначення її за різними економічними школами. Механізм ціноутворення. Функції, типи та види цін.

Тема 6. Ринок праці та механізми його функціонування в системі ринкової економіки. Сутність ринку праці, його структура, основні елементи та закономірності розвитку. Робоча сила, праця та її продуктивність як ключові ресурси економіки. Теорії праці та їх еволюція. Функції ринку праці, особливості його дії та взаємодія з іншими ринками. Попит і пропозиція на працю, формування рівноваги на ринку праці, сукупний попит і пропозиція. Зайнятість і безробіття: сутність, види, соціально-економічні наслідки. Державне регулювання ринку праці та політика зайнятості. Заробітна плата як ціна праці, її номінальний і реальний вимір. Форми та системи оплати праці, сучасні моделі її організації та державного регулювання.

Тема 7. Податково-бюджетна система та фіскальна політика.

Податки: сутність, економічна природа та функції. Основні поняття податкової системи та принципи оподаткування. Класифікація податків: за рівнем встановлення, способом стягнення та економічним змістом. Система оподаткування України: структура, елементи та сучасні тенденції розвитку. Податкові пільги, преференції та їх роль у стимулюванні економічної активності. Державний бюджет України: сутність, структура та основні напрями використання бюджетних коштів. Бюджетний дефіцит і державний борг: причини виникнення, методи регулювання та економічні наслідки. Фіскальна політика держави: сутність, цілі, інструменти та вплив на соціально-економічний розвиток. Податкова політика як складова фіскальної системи:

напрями удосконалення в Україні. Взаємозв'язок податкової системи, державного бюджету та економічного зростання.

Тема 8. Основні показники макроекономіки. Національне виробництво.

Поняття макроекономіки. Основні макроекономічні показники. Валовий національний продукт (ВНП) та методи його розрахунку. Номінальний і реальний ВНП. Система національних рахунків (СНР), схема СНР та міжнародна СНР. Види макроекономічних рахунків. Гранична схильність до заощадження та споживання. Мультиплікатор, рівноважний обсяг виробництва та макроекономічна рівновага.

Тема 9. Циклічність розвитку економіки.

Циклічність розвитку економіки та економічні цикли. Види відхилень у циклах. Структура економічних циклів, їх сутність і загальні риси. Типи циклів та опис циклу. Антикризова політика під час бумів і депресій. Причини циклічного розвитку. Поняття економічного зростання та економічного розвитку, їх рівні та типи. Темпи зростання та засоби їх виміру. Фактори економічного зростання та нерівномірність розвитку. Безробіття, його типи, вимір та наслідки. Сутність та види інфляції, причини та наслідки.

Тема 10. Світова економіка та глобалізаційні процеси.

Сутність і структура світової економіки. Основні тенденції розвитку світового ринку та міжнародних економічних відносин. Інтернаціоналізація виробництва й капіталу, роль транснаціональних компаній. Форми світових економічних зв'язків: міжнародна торгівля, рух капіталів і робочої сили, науково-технічне співробітництво, валютно-фінансові відносини. Суть, форми та наслідки глобалізації світового господарства.

Глобальні проблеми людства: причини виникнення та шляхи розв'язання. Міжнародні економічні організації та їх роль у регулюванні світової економіки. Економічна інтеграція: форми, рівні та вплив на розвиток національних економік. Інтеграція економіки України у глобальну економічну систему.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль I. Основи мікроекономіки										
Тема 1. Економічна теорія як наука: сутність, предмет та методи економічної науки.	9	2	1		6	9	1	-		8
Тема 2. Товарно-грошові відносини та їх еволюція в економічному розвитку суспільства.	9	2	1		6	9	-	1		8
Тема 3. Основи функціонування ринкової економіки. Власність. Ринковий механізм і його елементи. Попит, пропозиція, ціна і конкуренція.	10	2	2		6	9	1	-		8
Тема 4. Теорія фірми. Витрати виробництва	10	2	2		6	8	-	-		8
Разом за змістовим модулем 1	38	8	6		24	35	2	1		32
Змістовий модуль II. Основи макроекономіки										
Тема 5. Монополія, конкуренція та ціноутворення на різних типах ринків	9	1	2		6	10	1	1		8
Тема 6. Ринок праці та механізми його функціонування в системі ринкової економіки.	9	1	2		6	9	1	-		8
Тема 7. Податково-бюджетна система та фіскальна політика.	8	1	1		6	9	1	-		8
Тема 8. Основні показники макроекономіки. Національне виробництво.	8	1	1		6	9	-	1		8
Тема 9. Циклічність розвитку економіки	9	2	1		6	9	1	-		8
Тема 10. Світова економіка та глобалізаційні процеси.	9	2	1		6	9	-	1		8
Разом за змістовим модулем 2	52	8	8		36	55	4	3		48
ІНДЗ*										
Усього годин	90	16	14		60	90	6	4		80

* – за наявності

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Економічна теорія як наука: сутність, предмет та методи економічної науки. Розв'язання практичних задач.	1	0
2	Тема 2. Товарно-грошові відносини та їх еволюція в економічному розвитку суспільства. Розв'язання практичних задач.	1	1
3.	Тема 3. Основи функціонування ринкової економіки. Власність. Ринковий механізм і його елементи. Попит, пропозиція, ціна і конкуренція. Розв'язання практичних задач.	2	0
4.	Тема 4. Теорія фірми. Витрати виробництва Розв'язання практичних задач.	2	0
5.	Тема 5. Монополія, конкуренція та ціноутворення на різних типах ринків Розв'язання практичних задач.	2	1
6.	Тема 6. Ринок праці та механізми його функціонування в системі ринкової економіки. Розв'язання практичних задач.	2	0
7.	Тема 7. Податково-бюджетна система та фіскальна політика. Розв'язання практичних задач.	1	0
8.	Тема 8. Основні показники макроекономіки. Національне виробництво. Розв'язання практичних задач.	1	1
9.	Тема 9. Циклічність розвитку економіки Розв'язання практичних задач.	1	0
10.	Тема 10. Світова економіка та глобалізаційні процеси. Розв'язання практичних задач.	1	1
	ВСЬОГО	14	4

6. Теми семінарських занять (не передбачено)

7. Теми лабораторних занять. (не передбачено)

8. Самостійна робота.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		(д.в.)	(з.в.)
1	Тема 1. Економічна теорія як наука: сутність, предмет та методи економічної науки. [1]підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій	6	8
2	Тема 2. Товарно-грошові відносини та їх еволюція в економічному розвитку суспільства. [1]підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій	6	8
3	Тема 3. Основи функціонування ринкової економіки. Власність. Ринковий механізм і його елементи. Попит, пропозиція, ціна і конкуренція. [1]підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій	6	8
4	Тема 4. Теорія фірми. Витрати виробництва [1]підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій	6	8
5	Тема 5. Монополія, конкуренція та ціноутворення на різних типах ринків [1]підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій	6	8
6	Тема 6. Ринок праці та механізми його функціонування в системі ринкової економіки. [1]підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій	6	8
7	Тема 7. Податково-бюджетна система та фінансова політика. [1]підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій	6	8
8	Тема 8. Основні показники макроекономіки. Національне виробництво. [1]підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій	6	8
9	Тема 9. Циклічність розвитку економіки [1] підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій	6	8
10	Тема 10. Світова економіка та глобалізаційні процеси. [1]підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій	6	8
ВСЬОГО		60	80

В якості самостійної роботи здобувач може пройти професійні курси/тренінги, професійне стажування, онлайн-курси, громадянську освіту, отримати відповідний сертифікат на освітніх платформах, що може бути зараховано як періодичний, поточний та фрагмент підсумкового контролю. Пропонуються до розгляду такі курси, які можуть бути визнані як періодичний, поточний контроль та/або бонусні бали (за бажанням здобувача):

Назва освітньої платформи, назва онлайн курсу, короткий опис, посилання*	Компетентності та результати навчання, що формуються	Кількість годин
<u>Прометеус</u>, Економіка для всіх Мета цього онлайн-курсу – дати слухачам цілісне розуміння економіки як науки, що пояснює взаємозв'язки у сучасному світі та впливає на повсякденне життя кожного. Курс допоможе побачити економіку не лише як систему цифр і законів, а як динамічну, захопливу й часом парадоксальну сферу знань. Учасники зможуть оволодіти базовими економічними поняттями, навчитися аналізувати економічні явища та приймати більш обґрунтовані рішення у власній професійній і особистій діяльності. https://prometheus.org.ua/prometheus-free/ekonomika-dlya-vsih/	ЗК04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). РН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки. РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах її функціонування.	Відповідно до програми курсу

**Здобувач може самостійно обрати ресурси, які будуть відповідати навчальній дисципліні. Для зарахування в якості періодичного, поточного або фрагмента підсумкового контролю здобувач має подати документ, що підтверджує неформальну освіту, програму, зробити опис компетентностей та результатів навчання, сформованих під час неформальної освіти. Викладач залишає за собою право перевірити сформованість перелічених компетентностей та результатів навчання.*

До самостійної роботи відноситься: [1] – підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій та колоквиумів.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні навчальної дисципліни «Економіка» застосовуються словесний, наочний, практичний методи навчання: читання лекцій, опрацювання текстів основних робіт дослідників, роботу з навчальною та спеціальною літературою, індивідуальні консультації.

Словесні та наочні методи навчання (лекційні заняття; опитування; консультування; доповіді та мультимедійні презентації);

Практичні (тестові вправи; опрацювання матеріалу шляхом підготовки презентації);

Колективне та індивідуальне опрацювання завдань (колективне обговорення, виконання та презентація ІНДЗ, обговорення проблемних питань та результатів самостійної роботи).

Для розв'язання учбово-професійних завдань навчальної дисципліни застосовано комплексний підхід до діяльності у процесі навчання. Використовуються класичні дидактичні методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності (лекція-пояснення, бесіда, контроль, самоконтроль, взаємоконтроль і т.п.)

Основні форми (методи) проведення занять – це різні типи лекцій, а також практичні заняття – теоретичне обговорення питань, дискусія, конференція, співбесіда, реферативна форма, презентація, розв'язання практичних задач.

10. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Засоби діагностики якості освіти включають в себе поточний, періодичний та підсумковий контроль.

Поточний контроль: усний контроль: індивідуальне і фронтальне опитування, захист рефератів/презентацій, доповідь; письмовий контроль: оцінювання якості виконання самостійної роботи за темами;

Періодичний контроль: тестовий контроль: оцінювання контрольних робіт за змістовими модулями (можливо тестування, контрольне опитування).

Підсумковий контроль: залік

Критерії оцінювання результатів навчання:

Опитування на занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	0	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і джерел.
	1-4	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел.
	5-10	Здобувач бере активну участь у практичному занятті, в обговоренні проблемних питань, користується додатковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; здатний публічно представити матеріал.
Виконання рефератів за однією із запропонованих тем; доповідь та демонстрація презентації	0	Не зараховуються реферати (довідки) та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.
	3	Доповідь та презентація самостійними, але не опрацьована актуальність, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал є формальним, висновки не конкретизовані (відсутні), тема не розкрита.
	4-5	Доповідь та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, усно здобувач пояснює матеріал невпевнено, змістовний матеріал представлений добре, у висновку сформульовані загальні висновки, тема загалом розкрита із незначними прогалинами.
	6-8	Доповідь та презентація виконані самостійно, опрацьована актуальність теми із зазначенням не вирішених раніше аспектів, теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач без допомоги викладача пояснює матеріал, самостійні висновки, тема загалом розкрита, інформація у презентації подана із використанням самостійно розроблених схем, містить посилання на джерела, хоча здобувач іноді недостатньо вміло в усній формі може сформулювати деякі положення доповіді.
	9-10	Доповідь та презентація виконані самостійно, актуальність розкрита із зазначенням не вирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза, теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку – самостійні ґрунтовні судження, підкріплені доказами, містить посилання на джерела.
Контрольна робота	0	Відповіді неправильні (у тестових роботах)
	0-10	Контрольна робота (опитування) за кожним змістовним модулем.

11. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Сутність та функції економічної науки.
2. Потреби суспільства. Структура потреб.
3. Методи економічного дослідження.
4. Основні питання, принципи та проблеми економіки.
5. Економічні ресурси. Ефективність використання економічних ресурсів.
6. Проблема обмеження ресурсів та необмеженості потреб.
7. Поняття «закон» та «економічний закон». Особливості природних та економічних законів.
8. Класифікація економічних законів. Економічні закони різних рівнів господарювання.
9. Поняття «системи» та «економічної системи». Основні елементи економічних систем.
10. Типи та моделі економічних систем. Традиційна економіка. Ринкова економіка. Командна система. Змішана економіка: консервативна, ліберальна, соціал-реформістська. Стадії розвитку економічних систем.
11. Поняття натурального та товарного господарства. Їх становлення та розвиток, основні риси та типи. Поняття «автаркії».
12. Три етапи суспільного розподілу праці. Розвиток товарно-обмінних відносин.
13. Товар та його властивості. Поняття «блага». Альтернативні теорії властивостей та вартості.
14. Походження грошей. Сутність грошей. Загальний еквівалент. Золото. Властивості загального еквіваленту.
15. Функції грошей.
16. Грошовий обіг. Грошова система. Еволюція грошового обігу.
17. Поняття економічної та юридичної категорії «власність». Місце власності в системі суспільних відносин. Відносини власності та їх структура. Основні типи та форми власності. Методи змін форм власності.
18. Поняття «ринок». Його сутність. Умови формування (виникнення) ринку. Види ринку. Функції ринку. Інфраструктура ринку. Основні елементи інфраструктури ринку. Структура ринку. Переваги та недоліки ринку.
19. Поняття «попит». Види попиту. Закон попиту. Нецінові фактори ринкового попиту. Еластичність попиту. Цінова еластичність попиту. Цінова еластичність попиту та загальний виторг. Еластичність попиту за доходом.
20. Поняття «пропозиції». Види пропозиції. Закон пропозиції. Нецінові фактори ринкової пропозиції. Еластичність пропозиції.
21. Ринкова рівновага. Оподаткування. Державне регулювання цін.
22. Поведінка фірми у короткостроковому і довготерміновому періодах.
23. Поняття «витрат». Класифікація витрат. Залежність витрат від впливу збільшення обсягів виробництва: постійні та змінні.
24. Витрати на виробництво одиниці продукції: середні загальні витрати, середні постійні витрати, середні змінні витрати.
25. Визначення оптимального випуску продукції: граничні витрати.
30. Методи оцінки витрат: бухгалтерські та альтернативні. Витрати з точки зору постачання коштів: зовнішні (явні) та внутрішні (неявні).

- 31.Сутність прибутку. Відмінність трактувань сутності прибутку. Поняття прибутку. Валовий дохід, граничний дохід, нормальний прибуток, монопольний і засновницький прибуток.
- 32.Основні функції прибутку. Фактори, що впливають на утворення прибутку. Фактори, що впливають на формування прибутку.
- 33.Рентабельність виробництва, її показники.
- 34.Поняття «монополії». Її ціль. Моделі організації ринку. Види монополій. Монополія натуральна та штучна. Монополістичні союзи.
- 35.Монопсонія, квазімонополія, олігополія, олігопсонія, дуополія. Моделі сучасного ринку. Позитивні та негативні сторони монополії. Регулювання монополії. Антимонopolьне законодавство. Конкуренція та її види.
- 36.Поняття ціни. Визначення ціни за різними економічними школами. Механізм ціноутворення. Функції ціни. Типи цін. Види цін.
- 37.Робоча сила, праця та її продуктивність. Праця як ресурс ринкової економіки. Теорії праці. Ринок праці: функції та механізм дії. Криві попиту та пропозиції на працю. Сукупний попит та пропозиція на працю.
- 38.Поняття «зайнятість» та «безробіття». Види безробіття. Напрямки державного регулювання ринку праці. Вплив безробіття на економіку країни.
- 39.Заробітна плата та її розмір. Номінальна та реальна заробітна плата. Основні форми та системи заробітної плати. Сучасні системи оплати праці. Регулювання заробітної плати.
- 40.Поняття та теорії капіталу. Сутність та форми капіталу.
- 41.Основний капітал та його аналіз. Структура основного капіталу. Амортизація основного капіталу.
- 42.Оборотний капітал та його аналіз. Порівняльна характеристика основних та оборотних фондів. Фонди обігу. Ефективне використання виробничих фондів. Оцінка капіталу.
- 43.Сутність інвестицій. Ознаки класифікації інвестицій. Джерела фінансування інвестиційної діяльності. Напрямки інвестицій. Аналіз інвестицій.
- 44.Сутність проектного аналізу. Проектний цикл. Напрямки проектного аналізу. Вартість грошей у часі. Складний відсоток та дисконтування. Показники ефективності у проектному аналізі.
- 45.Поняття макроекономіки. Характеристика загальних макроекономічних показників. ВВП та методи його розрахунку. Номінальний і реальний ВВП.
- 46.Сутність системи національних рахунків (СНР). Схема СНР. Міжнародна СНР. Види макроекономічних рахунків.
- 47.Гранична схильність до заощадження. Гранична схильність до споживання. Мультиплікатор. Рівноважний обсяг виробництва. Макроекономічна рівновага.
- 48.Визначення циклічності. Економічні цикли. Види відхилень. Структура економічних циклів: сутність та загальні риси. Типи циклів. Опис циклу.
- 49.Антикризова політика в періоди бумів і депресій. Причини циклічного розвитку.
- 50.Поняття економічного зростання. Економічний розвиток та його рівень. Типи економічного зростання. Темпи зростання. Засоби виміру економічного

зростання. Фактори економічного зростання. Нерівномірність економічного зростання.

51. Безробіття та його типи. Вимір та наслідки безробіття.

52. Сутність та види інфляції. Причини та наслідки інфляції.

53. Економічна система як об'єкт макроекономіки.

54. Тенденції розвитку світового господарства. ТНК.

55. Форми міжнародних економічних відносин.

56. Міжнародна економічна інтеграція.

57. Основні глобальні проблеми сучасності.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

		Поточний та періодичний контроль							Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2							
T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	залік	100
10	10	10 Модульний контроль №1	10	10	10	10	10	20 Модульний контроль №2		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.

Навчально-методичне забезпечення кожного курсу розміщене у відповідному Google-класі (посилання та коди курсів надаються викладачем).

До складу вказаного вище навчально-методичного забезпечення курсу відносяться:

Кириченко О.В. Робоча програма курсу «Економіка» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності С2 «Політологія».

Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність : підручник / Е. М. Забарна, О. М. Козакова, Н. О. Задорожнюк та ін. –Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 412 с.

Економічна теорія: навчальний посібник. Укл: М.І. Колосінська, С.І. Белей, С.В. Бойда. Чернівці: Чернівець. нац. унів-т., 2021. 200 с.

Кудінова А. Основи економічних знань : навч. посіб. для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти / Алев тина Кудінова, Ірина Кулага, Ксенія Лопух. — Київ : ВЦ «Академія», 2023. — 208 с. : іл.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Світова економіка : підручник / за ред. О. А. Довгаль. – 2-ге вид., перероб. та доп. - Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2025. – 532 с. URI: <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/23291>

2. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. О. А. Довгаль. – 2-ге вид., перероб. та доп. – Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2025. – 852 с. URI: <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/23290>

3. Гальчинський А. Економічна теорія. Підручник. (6-те вид.) –К.: Вища школа, 2023. - 503 с.

4. Горлач М. Економічна теорія. Підручник. (8-ме вид.) – К.: ЦУЛ, 2023. – 532 с.

5. Корецький М. Економічна теорія. Навчальний посібник. (7-ме вид.). - К.: ЦУЛ, 2024. – 256 с.

6. Предборський В. Економічна теорія. Підручник. (6-те вид.) – К.: ЦУЛ, 2023. – 784 с.

7. Андрусь О. Економічна теорія. Ключові питання. Навчальний посібник. (2-ге вид.). – К.: КНТ, 2023. – 536 с.

8. Андрусь О. Економічна теорія. Практикум. Навчальний посібник. (2-ге вид.) – К.: КНТ, 2024. – 480 с.

9. Мазур О. Основи економіки: Теорія і практикум. (4-те вид.). – К. : Лібра, 2024. – 478 с.

10. Юрій С. Економічна теорія: політична економія. Підручник. (3-те вид.). – К. :Кондор, 2023. – 604 с.

11. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність : підручник / Е. М. Забарна, О. М. Козакова, Н. О. Задорожнюк та ін. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 412 с.

Додаткова:

1. Kyrychenko, O., Kyrychenko, M. (2024). THE IMPACT OF DIGITALISATION ON THE EFFICIENCY OF BUSINESS PROCESSES IN THE MODERN ECONOMY. *Економіка розвитку систем*, 6(2), 117-122. <https://doi.org/10.32782/2707-8019/2024-2-16>

2. Zadoia A. International investment position in the system of the foreign economic activity indicators of the country [Електронний ресурс]//Academic review. – 2020. – Т.2. – С.77-85. – Режим доступу: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2020/2/abstracts2020-2/9.pdf>

3. Allen, Cian Household Wealth & the Net International Investment Position [Електронний ресурс]. – 2017. Режим доступу: <https://ssrn.com/abstract=3160217>

4. Klymenko O., Mala S., Matviienko N. International investment position of Ukraine: possibilities for improvement in the context of tax policy changes. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія Економічна*. 2018. № 36. С. 144–152

5. Yongding Y. The reemergence of the issue of US ‘external sustainability’ and what should be China’s responses //China Economic Journal. – 2022. – Т. 15. – №. 3. – С.263-276. - <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17538963.2022.2117167?scroll=top&needAccess=true>

6. Van Aaken A., Kurtz J. Beyond rational choice: international trade law and the behavioral political economy of protectionism //Journal of international economic law. – 2019. – Т. 22. – №. 4. – С. 601-628. - <https://academic.oup.com/jiel/article-abstract/22/4/601/5695631>

7. Azmeh S., Foster C., Echavarri J. The international trade regime and the quest for free digital trade //International Studies Review. – 2020. – Т. 22. – №. 3. – С. 671-692. - <https://academic.oup.com/isr/article/22/3/671/5564378>

8. Chen L., Du Z., Hu Z. Impact of economic policy uncertainty on exchange rate volatility of China //Finance Research Letters. – 2020. – Т. 32. – С. 101266. - <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1544612319306038>

9. Економічна теорія | Електронний підручник | КПФКБАД. *Кам'янець-Подільський фаховий коледж будівництва, архітектури та дизайну* | Вхід. URL: <https://kpkbad.lcloud.in.ua/ebook/119>.

10. Historical gross domestic product [Електронний ресурс] // World Bank data. – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>

11. Historical consumer price index [Електронний ресурс] // World Bank data. – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG>

15. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Сайти бібліотек:

- 1.1. Онлайн-бібліотека України Patreon - www.lib.com.ua/uk/
- 1.2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського - nbuv.gov.ua
- 1.3. Національна (парламентська) бібліотека України імені Ярослава Мудрого – nlu.org.ua
- 1.4. Електронна наукова бібліотека КНЕУ імені М.В. Довнар-Запольського – lib.kneu.edu.ua/ua/e_resours_bibl/elek_bibl_litr/
- 1.5. Наукова бібліотека ОНУ імені І.І. Мечникова – lib.onu.edu.ua

2. Відкриті державні реєстри:

- 2.1. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань – kar.minjust.gov.ua
- 2.2. Єдиний державний портал відкритих даних – youcontrol.com.ua

3. Оприлюднені документи та офіційні сайти органів статистики, інших установ та організацій:

- 3.1. Державна служба статистики України – ukrstat.gov.ua
- 3.2. Головне управління статистики в Одеській області – od.ukrstat.gov.ua
- 3.3. Міністерство економіки України – me.gov.ua
- 3.4. Міністерство закордонних справ України – mfa.gov.ua
- 3.5. Національний банк України – www.bank.gov.ua
- 3.6. Міністерство фінансів України - www.minfin.gov.ua

4. Відкриті бази даних:

- 4.1. Міжнародний валютний фонд – www.imf.org
- 4.2. Комісія ООН з торгівлі та розвитку – www.unctad.org
- 4.3. Світова організація торгівлі – www.wto.org
- 4.4. Світовий банк – www.worldbank.org
- 4.5. Центральне розвідувальне управління США (ЦРУ) – www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/
- 4.6. Організація економічного співробітництва та розвитку - www.oecd.org
- 4.7. Азійський банк розвитку - www.adb.org/Countries
- 4.8. Євростат - ec.europa.eu/eurostat
- 4.9. Перелік Інтернет-адрес Центральних банків усіх країн світу - www.bis.org/cbanks.htm